

ÚVOD

Od svojho vzniku na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave v roku 1974, keď v čele výskumov stáli profesor Lukniš, profesor Bašovský a profesor Paulov sa Katedra regionálnej geografie, ochrany a plánovania krajiny venovala predovšetkým regionálnym výskumom Slovenska. Vtedy vznikli významné diela, medzi ktorými vyniká regionálne členenie Slovenska od profesora Lukniša, kolektívne dielo pod vedením profesora Bašovského venované analýze rozvojového potenciálu juhoslovenských kotlín, či štúdia profesora Paulova zameraná na zmeny geografickej a geopolitickej polohy Slovenska.

Výskum Slovenska a jeho regiónov z rozličných uhlov pohľadu patril v 40-ročnej histórii katedry vždy k hlavným výskumným oblastiam jej pracovníkov a patrí aj v súčasnosti. Predkladaná monografia predstavuje súčasné výsledky výskumu pracovníkov katedry a prináša viacero pohľadov na Slovensko, na jeho územie a geopolitickú polohu, na jeho priestorovú diferenciáciu, na aktuálne prebiehajúce procesy, na jeho spoločenskú a ekonomickú transformáciu, ako aj na jeho regionálny rozvoj a regionálne disparity.

Monografia je členená na štyri základné časti. Prvá časť je zameraná na špecifické črty vývoja územia Slovenska a na jeho meniacu sa geopolitickú polohu a to najmä s prihliadnutím na problematiku európskej a transatlantickej integrácie. Netradičnou témou je tu zmapovanie pôsobenia Slovenskej republiky na medzinárodnej politickej scéne v rámci zahraničných misií a diplomatického zastúpenia. Prvá časť končí kapitolou venovanou politickej diferenciácii Slovenska z pohľadu volebných preferencií.

Druhá časť, nazvaná Regionálna štruktúra Slovenska je venovaná geografickým špecifikám regionálneho členenia územia Slovenska v troch rovinách – administratívnej, funkčnej a rozvojovej. Prvá rovina sa zaoberá vývojom administratívneho členenia územia Slovenska od najstarších období po súčasnosť. Značná pozornosť je tu venovaná stabilite a proporcionalite administratívneho členenia Slovenska. Druhá rovina je venovaná funkčným mestským regiónom, ktoré predstavujú skutočné regióny fungujúce hlavne na základe väzieb podmienených dennou dochádzkou za prácou. Tretia ro-

vina je regionálno-geografickou úvahou o regionálnom členení Slovenska z pohľadu jeho rozvoja.

Témou tretej časti je regionálny rozvoj Slovenska a jeho regionálne disparity. Pozornosť je tu sústredená nielen na sociálne a ekonomické disparity jednotlivých regiónov, ale aj na špeciálne problémy, akými sú problémy sociálnej exklúzie a inklúzie a problémy rodových rozdielov v zamestnanosti a v mzdách. Poslednú kapitolu tejto časti predstavuje prípadová štúdia konkrétneho regiónu.

Obsah štvrtej časti tvorí problematika sídiel a služieb, ktoré predstavujú dynamický element v transformácii regiónov. Zvlášť sa to týka postsocialistickej transformácie miest a ich zázemí, v ktorých intenzívne prebiehajú procesy suburbanizácie. Okrem tejto problematiky je venovaná pozornosť zmeně identity sídiel a dynamickým odvetviám služieb, ktorými sú cestovný ruch a maloobchod, pričom dôraz je vždy kladený na obdobie po roku 1989.

Viliam Lauko